

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

**з теми ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ СИНТАКСИЧНО-
ПУНКТУАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

Виконала: здобувачка вищої освіти
освітньої програми «Початкова освіта»
спеціальності 013 Початкова освіта
денної форми здобуття вищої освіти
Гуцуляк Валерія Віталіївна

Керівник: Гудима Н.В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти

Рецензент: Гордійчук М.С.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик дошкільної освіти

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИНТАКСИЧНО-ПУНКТУАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	9
1.1. Дидактичні основи засвоєння синтаксичних одиниць.....	9
1.2. Психолінгвістичний аспект розвитку мовлення школярів засобами синтаксису і пунктуації.....	19
1.3. Інтерактивні стратегії роботи над елементами синтаксису.....	28
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ФОРМУВАННЯ СИНТАКСИЧНО-ПУНКТУАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ 3 КЛАСУ).....	41
2.1. Методичний контент роботи над словосполученням і реченням.....	41
2.2. Діагностика й аналіз типових мовленнєвих помилок.....	55
2.3. Експериментальна апробація методики та оцінка її ефективності.....	59
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

ВСТУП

Синтаксичний матеріал посідає ключове місце у структурі інтегрованого курсу Українська мова та читання в початковій школі, що зумовлено його функціональним призначенням. Оволодіння синтаксичними нормами граматичної системи української мови є необхідною передумовою для збагачення мовлення учнів варіативними формами та способами експлікації думки, а також для інтенсифікації розвитку зв'язного мовлення.

На початковому етапі навчання закладають фундаментальні основи для свідомого та системного опанування мовних явищ на наступних освітніх рівнях (базова середня школа).

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти провідною метою мовно-літературної освітньої галузі є формування комунікативної компетентності молодших школярів.

У контексті вивчення синтаксичного матеріалу пріоритетним завданням педагога є забезпечення досконалого володіння учнями пуктуаційно-синтаксичними конструкціями через системне використання текстового матеріалу як основної одиниці функціонування мови.

Третій клас є сенситивним періодом щодо змісту та організації навчальної діяльності з української мови. На цьому етапі відбувається активна фаза становлення графічної навички письма (перехід до роботи в зошиті в одну лінію, формування елементів скоропису).

Окрім того, удосконалюються знання та вміння учнів щодо опанування розділів «Звуки і букви», «Мова і мовлення», «Текст» (на вищому рівні складності порівняно з 2-м класом), а також засвоюються ключові правила української літературної вимови та орфографії.

У контексті комунікативно-діяльнісного підходу розділ «Речення», що містить матеріал про основні синтаксичні одиниці, набуває першочергового

значення для реалізації нової мети мовного курсу – розвитку комунікативного мовлення.

З огляду на зазначене, синтаксис справедливо центрує у шкільному курсі української мови. Опанування таких фундаментальних понять, як словосполучення, речення, синтаксичний зв'язок слів та члени речення, виступає критично важливою передумовою для загального мовленнєвого розвитку.

Зокрема, усвідомлення закономірностей сполучуваності слів та структурної організації речень сприяє коректному утворенню різноманітних мовних конструкцій, суттєво збагачує синтаксичний ресурс мовлення і забезпечує повніше та точніше вербальне вираження інтелектуальних актів.

Таким чином, вивчення елементів синтаксису в початковій ланці набуває високої значущості, оскільки цей етап формує базис знань, умінь і навичок, необхідний для подальшого поглибленого вивчення мови.

Речення є базовою одиницею зв'язного мовлення і, як підкреслював В. Мельничайко, воно безпосередньо співвідноситься з процесом мислення та комунікативним актом. Елементи інших мовних рівнів функціонують у процесі формування думки та її комунікативного вираження виключно через синтаксичну структуру.

Проблема вивчення словосполучення і речення в початковій школі, а також методичні підходи до формування відповідних синтаксичних компетентностей, є предметом ґрунтовних наукових досліджень в українській лінгводидактиці. Ці питання висвітлювалися у працях таких провідних вітчизняних науковців-методистів, як М. Вашуленко (теоретичні основи навчання української мови); С. Дорошенко (методика синтаксису, розвиток мовлення); В. Мельничайко та О. Мельничайко (синтаксис, зв'язне мовлення); А. Богуш (теорія мовленнєвого розвитку, дошкільна та початкова освіта); К. Пономарьова (методика навчання грамоти та мови);

О. Заболотний, М. Білецька, Г. Школьна та інші, які займалися розробкою змісту, методів та засобів навчання мови в початковій ланці.

Питання розвитку зв'язного мовлення молодших школярів на основі систематизації синтаксичних знань розглядалося у роботах М. Крикуна, В. Бадера, В. Желізника, І. Леонової та інших дослідників. Вони підкреслюють, що усвідомлене володіння синтаксичними структурами є критично важливим для продукування та сприйняття повноцінного тексту.

Актуальність порушеної проблеми зумовлена взаємозалежністю між процесом вивчення синтаксичних одиниць – речення та словосполучення – і ефективністю розвитку зв'язного мовлення молодших школярів.

На початковому етапі навчання опанування зазначених синтаксичних категорій слугує підґрунтям для формування базових мовленнєвих навичок та вмінь, необхідних для грамотного вираження, оформлення та висловлювання думок. Окрім того, ці знання закладають системну основу для подальшого поглибленого вивчення синтаксису на середньому освітньому рівні.

Наукова значущість роботи підтверджується потребою в теоретичному обґрунтуванні та методичній розробці сучасних технологій, спрямованих на оптимізацію процесу формування синтаксичних компетентностей учнів початкової школи відповідно до вимог Державного стандарту.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній апробації методики роботи над словосполученням і реченням у початковій школі шляхом визначення та систематизації педагогічних умов, методів і прийомів її реалізації.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання:

1. Здійснити теоретичний аналіз лінгвістичної та психолінгвістичної літератури з метою опису синтаксичної природи словосполучення і речення як одиниць мовної системи.

2. З'ясувати методичні особливості вивчення синтаксичної категорії «речення» в умовах початкової школи згідно з чинними освітніми програмами.

3. Проаналізувати та узагальнити педагогічний досвід провідних методистів та вчителів-практиків щодо технологій формування синтаксичних компетентностей у молодших школярів.

4. Розробити теоретико-методичні підходи до вивчення елементів синтаксису в початковій школі, орієнтовані на комунікативно-діяльнісний підхід.

5. Охарактеризувати інтерактивні технології та методики їх застосування в роботі над синтаксичними темами.

6. Здійснити педагогічний експеримент з метою перевірки ефективності розробленої методики використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови під час вивчення розділу «Речення».

Об'єктом дослідження є процес формування синтаксичних компетентностей молодших школярів.

Предметом дослідження визначено методику застосування інтерактивних технологій у процесі вивчення елементів синтаксису в початковій школі (3 клас).

Для забезпечення комплексного пізнання предмета дослідження та досягнення поставленої мети використовувався комплекс теоретичних та емпіричних методів. До теоретичних методів належали: аналіз та узагальнення наукової інформації (лінгвістичної, психолого-педагогічної та методичної літератури) з проблеми дослідження; синтез, систематизація та моделювання (розробка методичної моделі формування компетентностей). Емпіричні методи включали: спостереження за освітнім процесом на уроках української мови; бесіди з педагогами та учнями; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний). Цей комплекс методів

забезпечив багатоаспектний підхід до вивчення проблеми, що дозволило обґрунтувати та перевірити ефективність розроблених методичних підходів.

Дослідження проводилося поетапно і включало три послідовні фази.

1. Перший етап (констатувальний) передбачав теоретичний пошук та аналіз наукових праць, визначення об'єкта, предмета та гіпотези дослідження. На цьому ж етапі уточнювалися завдання та методика експериментального навчання, а також проводився констатувальний експеримент з метою визначення вихідного рівня сформованості синтаксичних компетентностей.

2. Другий етап (формувальний) був присвячений теоретичному обґрунтуванню та практичній апробації компонентів розробленої методики формування синтаксичної компетентності. Був здійснений формувальний експеримент, під час якого перевірялася ефективність запропонованої методики у процесі вивчення розділу «Речення» в 3 класі.

3. Третій етап (контрольний) охоплював аналіз, систематизацію та узагальнення основних результатів проведеного дослідження. На цій фазі відбулося осмислення експериментальних даних, формулювання висновків та розробка методичних рекомендацій.

Теоретична значущість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що її висновки та узагальнення розширюють та доповнюють наявні теоретичні положення методики навчання української мови. Зокрема, вони уточнюють та систематизують аспекти застосування інтерактивних технологій у контексті роботи над розділом «Речення» у 3 класі, створюючи нове методологічне підґрунтя для формування синтаксичних компетентностей молодших школярів.

Практичне значення дослідження полягає у можливості імплементації його результатів у освітній процес, зокрема безпосереднє застосування розроблених методичних підходів під час вивчення синтаксичних тем у початковій школі; використання критеріїв, визначених у роботі, для

оцінювання ефективності інноваційного навчання у порівнянні з традиційними методами роботи; використання розроблених матеріалів для укладання конспектів уроків з української мови для 3 класу, а також у навчально-методичних посібниках для вчителів початкової школи та студентів педагогічних спеціальностей.

Експериментальна база дослідження: Експериментальне дослідження проводилось на базі Новоселицького ліцею Чернівецької області.

Апробація роботи. Положення і результати дослідження представлено на низці міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях; експериментальному дослідженні на базі закладу освіти та обговорено на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2024-2025 н.р. і 2025-2026 н.р.).

Опубліковано наукову розвідку «Формування синтаксичної та пунктуаційної компетентностей у молодших школярів засобами інноваційних технологій навчання» у збірнику наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету К-ПНУ (Випуск XXI. 2025. С. 78-82).

Структура кваліфікаційної роботи є логічно завершеною та відповідає вимогам до кваліфікаційних праць. Робота складається зі вступу, двох структурно-композиційних розділів, висновків, а також списку використаних джерел, що включає 62 джерела.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 79 сторінок.

ВИСНОВКИ

Робота над синтаксично-пунктуаційним ладом усного і писемного мовлення молодших школярів займає провідне місце в системі формування комунікативних умінь і навичок, що є пріоритетом Нової української школи. Це створює необхідні умови для збагачення мовної пам'яті учнів різноманітними синтаксичними моделями.

У початковому курсі української мови речення як мінімальна комунікативна одиниця відіграє ключову роль у формуванні думки, а словосполучення є його будівельним матеріалом. Робота над реченням організовується так, щоб розвивати в учнів уявлення про співвідношення форми синтаксичної одиниці та її функціональної ролі в мові. Оволодіння синтаксисом і пунктуацією є комплексним процесом, оскільки він будується з урахуванням відомостей про інші мовні рівні: лексичний, морфологічний, словотвірний.

Формування синтаксично-пунктуаційної обізнаності розпочинається з перших днів навчання (у добукварний період). Завдання школи полягає в тому, щоб навчити учнів усвідомлено сполучати слова, правильно будувати речення та урізноманітнювати їх.

Кожен вчитель повинен докласти зусиль для розвитку в учнів чуття мови та усвідомлення сполучуваності слів; формування умінь виділяти словосполучення та ставити запитання від головного слова до залежного; удосконалення мовлення учнів на основі граматичних знань про речення, його структуру та види. Ці вміння мають формуватися за допомогою різноманітних вправ для запобігання виникненню типових синтаксичних і пунктуаційних помилок.

Ефективність засвоєння навчального матеріалу значною мірою залежить від доцільності добору методів навчання. У сучасних українських школах домінує діяльнісний підхід, який вимагає активної позиції школяра.

Тому, плануючи урок, педагог повинен віддавати перевагу методам, які спонукають учнів до активних дій і творчої діяльності.

Проведене експериментальне дослідження підтвердило, що використання інтерактивних методів навчання (таких як «Кубування», «Мозковий штурм», «Крісло автора» та ін.) є ефективнішим за традиційні підходи.

Результати дослідження довели:

1. Доцільність проведення уроків української мови в 3 класі з використанням інтерактивних методів для засвоєння понять словосполучення і речення.

2. Інтерактивна методика сприяє кращому засвоєнню матеріалу, підвищує ефективність уроків та інтенсифікує розвиток зв'язного мовлення учнів.

Робота над синтаксичним ладом усного і писемного мовлення молодших школярів є стратегічно важливою у системі формування ключових комунікативних умінь і навичок, що відповідає вимогам Державного стандарту початкової освіти. Вивчення елементів синтаксису в початкових класах набуває особливого значення, оскільки саме цей етап створює фундаментальну основу знань, без якої неможливе подальше повноцінне формування комунікативної компетентності школярів.

Робота над синтаксисом (словосполученням і реченням) і пунктуацією забезпечує збагачення мовної пам'яті учнів синтаксичними моделями у поєднанні з інтонаційними, що безпосередньо робить продуктивнішим процес розвитку мовленнєвих умінь.

Інтерактивні методи навчання є потужним інструментом активізації розумової та пізнавальної діяльності учнів на уроках української мови, зокрема при засвоєнні синтаксису. Застосування цих методів дозволяє сучасному педагогу:

- Посилити інтерес учнів до здобуття знань та виробити їхню пізнавальну самостійність.
- Забезпечити краще засвоєння навчального матеріалу та сформувати навички аналізу інформації.
- Створити освітнє середовище, що сприяє розвитку творчих здібностей, логічного мислення, зв'язного мовлення та формуванню характеру.

Інтерактивні технології формують необхідний потенціал для цілісного розвитку мовної, мовленнєвої, комунікативної та соціокультурної компетентностей.

Організація та проведення експериментального дослідження наочно підтвердили ефективність запропонованої інтерактивної методики. У процесі дослідження стало очевидним, що використання інтерактивних методів є значно ефективнішими за традиційні уроки української мови, оскільки вони сприяють кращому, свідомому засвоєнню матеріалу і суттєво підвищують загальну ефективність уроку.

Отже, гіпотеза дослідження, що передбачала високу ефективність інтерактивних методів у роботі над синтаксисом і пунктуацією, знайшла своє повне підтвердження.

Подальша дослідницька робота може бути зосереджена на поглибленні та розширенні запропонованої методики у контексті викликів Нової української школи та вимог сучасного освітнього середовища, зокрема детальна розробка методики використання інтерактивних вправ для роботи над специфічними синтаксичними труднощами, подолання міжмовних відмінностей при перекладі, диференціація омонімічних членів речення та робота над багатокomпонентними складними реченнями; розроблення системи вправ, спрямованих на усвідомлення стилістичної ролі пунктуації та синтаксичної синонімії (наприклад, явище парцеляції та використання різних типів зворотів) як засобу виразності у зв'язному мовленні; дослідження

ефективності інтерактивних методів у роботі над синтаксисом через інтеграцію з іншими освітніми галузями (наприклад, з математичною компетентністю при аналізі текстових задач або з мистецькою – при описі); дослідження впливу інтерактивних синтаксичних завдань на формування ключових компетентностей (критичного мислення, креативності та кооперації) у молодших школярів; дослідження можливостей використання цифрових інструментів та елементів штучного інтелекту для автоматизації перевірки, діагностики синтаксичних і пунктуаційних помилок та створення інтерактивного навчального контенту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акпинар Л.Е. Інтерактивні технології навчання у початковій школі : навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 288 с.
2. Бадер В.І., Васирина С.В. Редагування як засіб розвитку мовлення // Початкова школа. 1991. № 8. С. 24–27.
3. Бадер В. Розвиток мовлення школярів під час роботи над реченням // Початкова школа. 2000. № 8. С. 41–44.
4. Барановська Л. В. До теоретичних засад формування культури мовлення // Педагогіка і психологія. 2007. № 3. С. 33–37.
5. Біляєв О.М. Лінгводидактика рідної мови : [навчально-методичний посібник]. Київ : Генеза. 2005. 180 с.
6. Варзацька Л., Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади // Дивослово. 2011. №2. С. 5–19.
7. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
8. Гордуз Н. Інтерактивні технології у перепідготовці вчителів початкової школи // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2012. № 43 (2). С. 4–5.
9. Гордуз Н. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках рідної мови // Початкова школа. 2003. № 4. С. 1–4.
10. Гудима Н.В. Інноваційні технології навчання української мови та читання : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2024. 248 с.
11. Гудима Н.В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до застосування інноваційних технологій на уроках мовно-літературної освітньої галузі // Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в Новій українській школі: оновлення філософії освіти : монографія ; за заг. Ред. Н.В. Бахмат, Н.В. Мелекесцевої, Н.В. Гудими. Київ : Міленіум, 2024. С. 197-228.

12. Демчук А. Використання інтерактивних форм і методів навчання у початковій школі : Методична розробка. Київ, 2020.
13. Державний стандарт початкової освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р., № 87). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartupochatkovoyi-osviti>
14. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Освіта, 2004. 351 с.
15. Дівакова І.І. Інтерактивні технології навчання у початкових класах. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 180 с.
16. Дубровська Л.О., Дешко О.О. Проблема готовності вчителів початкових класів до упровадження ідей реформи Нової української школи // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2018. №3. С. 23- 27.
17. Желізник В. Система вправ з розвитку зв'язного мовлення // Початкова освіта. 2006. № 12. С. 15–20.
18. Інноваційні технології навчання української мови та літературного читання в початковій школі : навчальний посібник / за заг.ред. Н.В. Гудими. Кам'янець-Подільський : Друк- сервіс, 2018. 168 с.
19. Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: проблеми і орієнтири: колект.монографія /за заг.ред. М. Г. Іванчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 352 с.
20. Інтерактивні вправи та ігри. Харків : Вид. група «Основа», 2009. 144 с.
21. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи / упорядн. Стребна О.В., Соценко А.О. Харків : Вид. група «Основа», 2005. 176 с.
22. Інтерактивні методи навчання у початковій школі. URL: <http://prolisok.it-we.net>

23. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: [метод. посібн.] / уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : А. П. Н., 2002. 136 с.
24. Застосування інтерактивних технологій у навчанні молодших школярів : методичний посібник для вчителів початкової школи / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко, О.А. Біда та ін. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 304 с.
25. Кірик М.Ю., Данилова Л.І. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник. Львів : Світ, 2019. 136 с.
26. Кокарева І. Інтерактивні технології у навчанні // Початкова школа. 2006. №2. С. 19–21.
27. Комар О. А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти. Монографія. Умань : РВЦ «Софія», 2008.
28. Концепція «Нова українська школа». 2016. URL : <https://nus.org.ua/library/>
29. Корват С. А. Інноваційні технології навчання у процесі розвитку творчих здібностей учнів на уроках української мови та літератури. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tvo/2011_2/006.pdf
30. Кравець Н.Ю., Козьма Н.В. Особливості організації групової роботи на уроках української мови у початковій школі // Наша школа : науково-практичні студії. 2023. № 2. С. 30-35.
31. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку потенціалу учнів // Відкритий урок. 2002. № 5-6. С. 7-10
32. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання // Дивослово. 2004. № 10. С. 2-11.
33. Маріна Б. Методичні аспекти використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови у початковій школі // Молодий вчений. 2019. № 9 (73). С. 355–358.

34. Мельничайко О. Вивчення елементів синтаксису у початковій школі / Мельничайко О. Київ : Навчальна книга Богдан, 2006. 72 с.
35. Наумчук М., Наумчук В., Корчевська О. Новий універсальний довідник «Хочу все знати». Тернопіль : Підручники і посібники, 2003. 176 с.
36. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
37. Онопрієнко О.В. Інструментарій оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
38. Падалка Л., Євтушенко Н. Використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови у початковій школі // Студентські наукові студії. 2020. №2. С. 77-83.
39. Павич Н. Організація роботи у парі та групі на уроках у початковій школі // Початкова школа. 2019. № 12. С. 2-7.
40. Пересунько Т. М. Інноваційні технології навчання у розвитку творчих здібностей на уроках української мови. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/mova/836
41. Петрик О. Реалізація комунікативно-діяльнісного підходу у мовно-мовленнєвій освіті молодших школярів // Початкова школа. 2019. № 6. С. 39-43.
42. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007. 144 с.
43. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. Київ : «А.С.К.», 2005. 192 с.
44. Пономарьова К. Орієнтовні тестові завдання з української мови на кінець навчального року // Початкова школа. 2003. № 4. С. 39–41.
45. Пономарьова К. Формування в молодших школярів умінь будувати зв'язні висловлювання // Початкова школа. 2005. № 11. С. 29–33.

46. Пономарьова К.І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.

47. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : [метод. посіб.]. Київ : АПН, 2006. 136 с.

48. Прищепя О.Ю. Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.

49. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. Київ : Генеза, 2002. 366 с.

50. Сучасна українська літературна мова / [за ред. М.Я. Плющ]. Київ : Вища школа, 2001. 430 с.

51. Технології навчання в мовно-літературній галузі початкової школи : навчально-методичний посібник для самостійної роботи / Автори-укладачі : Л.М. Роєнко, Т. А. Торчинська. Умань, 2018. 149 с.

52. Типові освітні програми для 1-4 класів НУШ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalniprogrami/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

53. Типова освітня програма початкової освіти розроблена під керівництвом О.Я. Савченко. 2019 р. URL : <http://sokyryany.osv.org.ua/programi-13-23-01-23-01-2019/>

54. Типова освітня програма початкової освіти розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна. 2019 р. URL : <http://sokyryany.osv.org.ua/programi-13-23-01-23-01-2019/>

55. Федірко Ж.В. Підготовка вчителя до впровадження інновацій в освітній процес Нової української школи // Наукові записки. Збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки, 2023. Вип. 208. С. 245-251.

56. Федорчук В.В. Педагогічні технології в початковій школі. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко, 2014. 268 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/2085>

57. Федорчук В.В. Освітні технології : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2019. 161 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/5927>

58. Федорчук В.В. Сучасні технології навчання у підготовці педагогів : навчально-методичний посібник / автор-упорядник В.В. Федорчук. Кам'янець-Подільський, 2021. 69 с. URL : <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/5872/Fedorchuk-V.V.-Suchasni-tekhnologii-navchannia-u-pidhotovtsi-pedahohiv-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

59. Хоминець В.В., Кірик М.Ю. Інновації в початковій школі. Ужгород, 2018. 344 с.

60. Шумілова І. Новітні технології викладання освітніх галузей у початковій школі : навчальний посібник. Київ, 2023. 248 с.

61. Щербакова Н.В. Інноваційна освіта як фактор становлення методичної культури вчителя початкових класів // Початкове навчання та виховання. 2020. № 1-3. С. 5-15.

62. Янкович О.І., Кузьма І.І. Освітні технології у початковій школі: навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. 266 с.